

1-1-1978

การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา

ศิศนา แคมมณี

กิตติชาติ บุญชัย

วารณี ศิริโชติ

เลขา อัยะอัจริยะ

มุกดา เศรษฐบุตร

See next page for additional authors

Follow this and additional works at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal>

Part of the [Education Commons](#)

Recommended Citation

แคมมณี, ศิศนา; บุญชัย, กิตติชาติ; ศิริโชติ, วารณี; อัยะอัจริยะ, เลขา; เศรษฐบุตร, มุกดา; เตชะคุยต์, เขียวหา; and ขมวัฒนา, เข็มเกียรติ (1978) "การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา," *Journal of Education Studies*: Vol. 8: Iss. 0, Article 3.

DOI: 10.58837/CHULA.EDUCU.8.0.3

Available at: <https://digital.car.chula.ac.th/educujournal/vol8/iss0/3>

This Article is brought to you for free and open access by the Chulalongkorn Journal Online (CUJO) at Chula Digital Collections. It has been accepted for inclusion in Journal of Education Studies by an authorized editor of Chula Digital Collections. For more information, please contact ChulaDC@car.chula.ac.th.

การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา

Authors

ศิศนา แคมมณิ, กิตติชาติ ขุณชีอ, วรณิ ศิริโชค, เลขา อัยะฉัจฉริยะ, มุกดา เศรษฐบุตร, เยาวพา เตชะคุยต์, and เข้ม เกียรติ ขมวัฒนา

การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครู จากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา

ดร. ทิศนา แคมมณี และคณะ

ความเป็นมาและความสำคัญของการวิจัย

ในระยะนี้ผู้นำในอาชีพต่าง ๆ เริ่มตระหนักถึงความสลับซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการรวมกลุ่มมากขึ้น หน่วยงานทั้งหลายเริ่มมองเห็นว่าประสิทธิภาพในการทำงานของหน่วยงานของตนนั้น ขึ้นอยู่กับความเข้าใจและความสามารถในการทำงานร่วมกันของคนในหน่วยงาน จึงเริ่มที่จะให้ความสำคัญในเรื่องของการทำงานเป็นกลุ่มมากขึ้น

กลุ่มสัมพันธ์ (Group Dynamics) และการรับรู้ (Sensitivity Training) นับว่าเป็นวิทยาการแขนงใหม่แขนงหนึ่งซึ่งช่วยสร้างเสริมความเข้าใจในเรื่องของกลุ่ม วิทยาการด้านนี้ครอบคลุมเนื้อหาในเรื่องของมนุษย์พฤติกรรม ลักษณะของกลุ่ม การรวมกลุ่ม กระบวนการในการทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การสร้างเสริมสัมพันธภาพที่ดีในกลุ่ม ตลอดจนการพัฒนาความเข้าใจในตนเองและผู้อื่น นับว่า วิทยาการด้านนี้มีส่วนช่วยตอบคำถามที่สำคัญมากคำถามหนึ่งที่มีคำถามกันระหว่างผู้นำในหน่วยงานทั้งหลายทำอย่างไรจึงจะทำให้คนสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ให้ได้ทั้งผลงานที่ดีและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน

คณะผู้วิจัยประกอบด้วย ผศ. กิตติชาติ บุญชู, ผศ. วรณีย์ ศิริโชติ, อาจารย์ เลขา ปิยะอัจฉริยะ, อาจารย์ มุกดา เสริมบุญตร, อาจารย์ เขียวพา เดชะคุปต์ และอาจารย์ เพิ่มเกียรติ ขมวัฒนา

สำหรับประเทศไทยนั้น วิชาการทางด้านนี้ได้รับความสนใจจากนักศึกษามานานมาเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 10 ปี แต่ก็ยังนับว่าเป็นเรื่องที่ยังค่อนข้างใหม่อยู่มากสำหรับวงการต่าง ๆ โดยทั่วไป ผู้วิจัยเป็นผู้หนึ่งที่มีความสนใจในเรื่องนี้เป็นพิเศษ เพราะเห็นว่าเป็นวิชาการที่ให้ประโยชน์ในด้านการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและทัศนคติของคนให้เป็นไปในทางที่ดี จึงได้พยายามริเริ่มทดลองใช้วิธีการนี้เพื่อศึกษาถึงผลและปัญหาต่าง ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นในการใช้วิธีการนี้กับคนไทย การทดลองได้เริ่มตั้งแต่ปี พ.ศ. 2515 เป็นต้นมา โดยการทดลองใช้กับนิสิตนักศึกษาาระดับปริญญาตรี และปริญญาโท รวมทั้ง ครู อาจารย์ ข้าราชการ และ นักธุรกิจ บางกลุ่ม ผลที่ได้รับปรากฏว่าเป็นที่น่าพอใจพอสมควร ดังนั้นในปี พ.ศ. 2517 ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการจัดตั้งโครงการ “การฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูจากสถาบันฝึกหัดครูระดับประถมศึกษา” ขึ้นโครงการนี้ได้รับการสนับสนุนทางด้านวิชาการจาก UNESCO และได้รับความช่วยเหลือทางด้านการเงินจาก UNICEF

ตัวอย่างประชากรของโครงการ

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ ครูจากสถาบันฝึกหัดครู ซึ่งสุมจากภาคต่าง ๆ ของประเทศ สถาบันฝึกหัดครูดังกล่าวนี้ หมายถึงวิทยาลัยครู คณะครุศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ ของมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยการศึกษาต่าง ๆ

การจัดกลุ่มตัวอย่าง จัดแบ่งตามลักษณะการจัดกลุ่ม 3 แบบ แบบละ 3 กลุ่ม รวมเป็น 9 กลุ่ม แต่ละกลุ่มประกอบด้วยผู้เข้ารับการอบรมประมาณ 30-40 คน กลุ่ม 3 แบบดังกล่าวมีลักษณะดังนี้

1. แบบ Homogeneous Group คือการจัดกลุ่มให้มีสมาชิกกลุ่มมาจากสถาบันเดียวกันหมด 100 %
2. แบบ Heterogeneous Group คือการจัดกลุ่มให้มีสมาชิกกลุ่มมาจากสถาบันต่าง ๆ กัน สถาบันละ 20 % หรือน้อยกว่า

3. แบบ Mixed Group คือการจัดกลุ่มผสมระหว่างแบบที่ 1 และ แบบที่ 2 คือสมาชิกไม่ได้มาจากที่แห่งเดียวกันหมดตามแบบที่ 1 แต่ก็ไม่ได้มาจากหลายแห่งมากเหมือนแบบที่ 2 กลุ่มแบบนี้จะมีสมาชิกกลุ่มมาจากสถาบันต่าง ๆ ประมาณ 2-3 สถาบัน สถาบันละ 33-50 %

เป็นที่คาดหวังว่า การที่เลือกครูจากสถาบันฝึกหัดครูมาเป็นตัวอย่างประชากรสำหรับโครงการนี้ จะก่อให้เกิดประโยชน์ในวงกว้าง เพราะพฤติกรรมการสอน และทัศนคติของบุคคลเหล่านี้จะมีผลต่อนิสิตนักศึกษาฝึกหัดครูซึ่งจะเป็นผู้มีส่วนช่วยพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาของประเทศไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์ของโครงการ

โครงการนี้เป็นโครงการที่วางแผนไว้ให้เป็นโครงการระยะยาว 3 ปี เริ่มดำเนินงานตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2517 เป็นต้นไป มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ ๆ รวม 8 ประการดังนี้

1. เพื่อให้บริการทางวิชาการด้านการฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้แก่ครูจากสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ อันจะเป็นการช่วยให้ครูได้พัฒนาตนเอง และนำความรู้ ความเข้าใจไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และในการเรียนการสอน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ทั้งหลังจากจบการอบรม และหลังจากจบการอบรมแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน
3. เพื่อศึกษาพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติที่เด่นชัดของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้
4. เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ จากผู้ได้รับการอบรม และวิทยากร ทั้งหลังจากจบการอบรม และหลังจากจบการอบรมแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน
5. เพื่อศึกษาถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ และทัศนคติของผู้ได้รับการอบรมที่มีต่อการอบรมหลังจากจบการอบรมไปแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน

6. เพื่อศึกษาถึงเทคนิค วิธีการ ในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพ

7. เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดกลุ่ม 3 แบบ คือ แบบ Homogeneous, แบบ Heterogeneous, และแบบ Mixed ว่า แบบใดให้ผลอย่างไร และมีข้อดี ข้อเสียอย่างไร

สมมติฐานของการวิจัย

1. หลังจากได้รับการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้แล้ว ผู้ได้รับการอบรมจะมีพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลสูงขึ้น
2. หลังจากได้รับการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ไปแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน ผู้ได้รับการอบรมจะมีพัฒนาการทางทักษะ และทัศนคติส่วนบุคคลลดลง

คำจำกัดความ

กลุ่มสัมพันธ์ (Group Process หรือ Group Dynamics)

หมายถึงวิทยาการที่ว่าด้วยเรื่องความสัมพันธ์ของคนในกลุ่มและกระบวนการในการทำงานกลุ่มอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งครอบคลุมถึงองค์ประกอบที่สำคัญต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องกลุ่ม มนุษย์พฤติกรรม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ ตลอดจนการพัฒนาตนเอง

การรับรู้ (Sensitivity Training)

หมายถึงการฝึกหรือการพัฒนาทักษะในการเรียนรู้และรับรู้สิ่งต่าง ๆ เกี่ยวกับตัวเองและผู้อื่น เช่น การรับรู้ความรู้สึก ความนึกคิด เหตุผล และ ประสบการณ์ทั้งของตนเองและของผู้อื่น เชื่อกันว่า การฝึกการรับรู้จะเป็นเครื่องส่งเสริมให้บุคคลเกิดความเข้าใจในตนเอง ยอมรับตนเอง และเห็นความสำคัญของการพัฒนาปรับปรุงตนเอง รวมทั้งเกิดความเข้าใจความรู้สึกและพฤติกรรมของผู้อื่น อันจะนำมาซึ่งมนุษยสัมพันธ์อันดีต่อกันและกัน

ทักษะและทัศนคติส่วนบุคคล

ทักษะในที่นี้ หมายถึงทักษะในเรื่องการสื่อความหมาย การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การช่วยเหลือผู้อื่นและการพัฒนาอุปนิสัยของตนเอง ส่วนทัศนคติส่วนบุคคลในที่นี้ หมายถึง ความนึกคิดที่มีต่อตนเองและผู้อื่นรวมทั้งความนึกคิดเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับผู้อื่น

วิทยากร หรือนำกลุ่ม

หมายถึงผู้ที่ได้รับการฝึกให้เป็นผู้นำกลุ่ม เพื่อไปปฏิบัติงานในการนำกลุ่มตามโครงการ “การฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้”

วิธีดำเนินการวิจัย

แผนการดำเนินงานของโครงการวิจัยนี้ มี 3 ขั้นตอนด้วยกัน โดยแต่ละขั้น ใช้เวลาในการดำเนินงานประมาณ 1 ปี รวมเวลาในการดำเนินงานทั้งสิ้น 3 ปี ดังนี้

แผนขั้นที่ 1: ระยะเวลาเตรียมการ

ในการที่จะสามารถให้บริการวิชาการด้านการฝึกกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้แก่ครูจากสถาบันฝึกหัดครูต่าง ๆ นั้น จำเป็นต้องมีผู้ที่มีความรู้ในเรื่องนี้จำนวนหนึ่ง เพื่อเป็นบุคลากรที่จะออกไปให้บริการ แต่เนื่องจากในขณะที่ยังเริ่มต้นโครงการนี้ ปรากฏว่ามีผู้ที่จะสามารถทำงานด้านนี้ยังไม่มากนัก จึงจำเป็นต้องมีการฝึกคณะวิทยากรผู้นำกลุ่มขึ้นจำนวนหนึ่ง เพื่อจะได้สามารถออกไปปฏิบัติงานการฝึกอบรมซึ่งจะจัดขึ้นในช่วงปีที่ 2 ของโครงการ ดังนั้นการดำเนินงานในขั้นแรกนี้ จึงนับเป็นขั้นเตรียมการ คือ จัดเตรียมบุคลากร โปรแกรมการฝึกอบรม ตลอดจนเครื่องมือในการวัดผลให้พร้อมที่จะออกไปทำการฝึกอบรมต่อไป ในแผนขั้นที่ 1 นี้ มีงานที่จะต้องทำรวม 7 ลำดับดังนี้

ลำดับที่ 1: การจัดสร้างโปรแกรมการฝึกอบรม

ผู้วิจัยจัดสร้างโปรแกรมการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูและบุคคลทั่วไปขึ้น โดยอาศัยพื้นฐานจากทฤษฎีและประสบการณ์ที่ได้รับ แล้วจึงเชิญผู้รู้และผู้มีประสบการณ์ทางด้านนี้มาร่วมกันพิจารณาแก้ไขจนเป็นที่พอใจ

ลำดับที่ 2 : การฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูและบุคลากรทั่วไป

เมื่อจัดสร้างโปรแกรมฝึกอบรมเสร็จแล้วจึงจัดให้มีการอบรมแก่ครูผู้สนใจจำนวนหนึ่ง โดยมีจุดมุ่งหมายที่จะให้บริการแก่ผู้ที่สนใจ รวมทั้งเผยแพร่วิธีการนี้ ขณะเดียวกันก็เพื่อพิจารณาหาผู้ที่มีความสนใจและความสามารถเข้ามาร่วมเป็นผู้นำกลุ่มในโครงการ

ลำดับที่ 3 : การพิจารณาคัดเลือกวิทยากรผู้นำกลุ่ม

หลังจากเสร็จสิ้นการอบรมแล้ว จะมีการคัดเลือกผู้ที่มีความสนใจและมีความสามารถตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ เข้ามาร่วมโครงการในฐานะผู้นำกลุ่มจำนวนประมาณ 15-20 คน

ลำดับที่ 4 : การฝึกอบรมผู้นำกลุ่ม

เมื่อได้ทีมผู้นำกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจะจัดสร้าง โปรแกรมฝึกผู้นำกลุ่มนี้ โดยจะเน้นในด้านเทคนิควิธีการในการเตรียมตัวและการนำกลุ่มตลอดจนให้ศึกษาถึงปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ แล้วจัดการฝึกอบรมขึ้น โดยขอความร่วมมือจากผู้บริหารและผู้มีประสบการณ์ทางด้านนี้มาเป็นวิทยากร

ลำดับที่ 5 : คณะผู้นำกลุ่มจัดเตรียมโปรแกรมการฝึกอบรมและการวัดผล

เมื่อคณะผู้นำกลุ่มนี้ได้รับประสบการณ์ในฐานะผู้เข้ารับการอบรมและได้รับการฝึกในฐานะที่จะทำหน้าที่ผู้นำกลุ่มแล้ว ผู้วิจัยจะจัดให้คณะผู้นำกลุ่มนี้ได้ทำงานร่วมกัน โดยช่วยกันจัดเตรียมโปรแกรมการฝึกอบรม ตลอดจนเครื่องมือในการวัดผล

ลำดับที่ 6 : การฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้สำหรับครูและบุคลากรทั่วไป
ครั้งที่ 2

การจัดการอบรมครั้งนี้เพื่อให้คณะผู้นำกลุ่มได้ทดลองใช้โปรแกรมที่สร้างขึ้นและเพื่อเปิดโอกาสให้คณะผู้นำกลุ่มได้ฝึกทักษะในการนำกลุ่มและการทำงานร่วมกันเป็นทีม

ลำดับที่ 7 : การปรับปรุงโปรแกรมการฝึกอบรมและการสร้างแบบสอบถามติดตามผลการอบรม

เมื่อเสร็จสิ้นการอบรมในลำดับที่ 6 แล้ว คณะผู้นำกลุ่มจะร่วมกันพิจารณาปัญหาในการนำกลุ่ม และพิจารณาปรับปรุงแก้ไขโปรแกรมการฝึกอบรม เพื่อให้สามารถนำไปใช้ได้ดีในการให้บริการการฝึกอบรมต่อไป หลังจากนั้น จึงช่วยกันสร้างแบบสอบถามติดตามผลการอบรม

แผนขั้นที่ 2 : ระยะเวลาให้บริการฝึกอบรม

ระยะนี้จัดให้อยู่ในช่วงปีที่ 2 ของโครงการ ในขั้นนี้ผู้วิจัยจะจัดแบ่งคณะผู้นำกลุ่มออกเป็น 3 ทีม ทีมละประมาณ 5 – 7 คน และกำหนดให้แต่ละทีมหมุนเวียนกันออกให้บริการฝึกอบรม ทีมละ 3 ครั้ง โดยจะพยายามจัดให้แต่ละทีมได้ออกทำการฝึกอบรมกับกลุ่มแบบ Homogeneous, Heterogeneous และ Mixed กลุ่มละ 1 ครั้ง ดังนั้นการจัดการอบรมตามโครงการนี้ จะมีรวม 9 ครั้งด้วยกัน และหลังจากการอบรมแต่ละครั้งสิ้นสุดลง จะมีการประเมินผลการอบรมทุกครั้งไป

แผนขั้นที่ 3 : ระยะติดตามผล

ระยะนี้จัดให้อยู่ในช่วงปีที่ 3 ของโครงการ โดยผู้วิจัยจะติดตามผลการอบรมแต่ละครั้งเป็น 2 ระยะ คือ ระยะ 3 เดือน และระยะ 6 เดือน หลังจากจบการอบรมแล้ว จึงนำข้อมูลทั้งหมดมาวิเคราะห์และสรุปผล แล้วจึงประเมินผลโครงการตามแผนงานที่ได้ทำมาทั้งหมด

สรุปผลการวิจัย

หลังจากจบการอบรมแต่ละครั้ง ผู้วิจัยจะจัดให้มีการประเมินผลการอบรมทุกครั้ง การประเมินผลดังกล่าวอาศัยเครื่องมือ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล และได้ผลดังต่อไปนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

1.1 แบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale) ประกอบด้วยข้อความ 30 ข้อ ซึ่งเป็นข้อความที่ช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมได้สำรวจตัวเองเกี่ยวกับทักษะในเรื่องการสื่อความหมาย การทำงานเป็นกลุ่ม การแก้ปัญหา การตัดสินใจ การช่วยเหลือผู้อื่น การพัฒนาอุปนิสัยของตนเอง และเกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อตนเองและผู้อื่นรวมทั้งการทำงานร่วมกับผู้อื่น แบบวัดนี้ สร้างโดย ทิศนา แฉมมณี มีค่าความเที่ยง (reliability) .92 และสามารถจำแนกบุคคลได้ที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01

แบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลนี้ จะใช้ก่อนการอบรม หลังการอบรม หลังการอบรมแล้ว 3 เดือน และหลังการอบรมแล้ว 6 เดือน ทั้งนี้เพื่อจุดประสงค์ดังนี้

- เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ หลังจากจบการอบรม และหลังจากจบการอบรมแล้ว 3 และ 6 เดือน
- เพื่อศึกษาพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติที่เด่นชัดของผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้

1.2 แบบประเมินผลการอบรมประจำวัน มีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ เติมข้อความให้สมบูรณ์ และคำถามเปิดให้ตอบอย่างเสรี แบบประเมินผลนี้ใช้ในตอนท้ายของการอบรมแต่ละวัน เพื่อจุดประสงค์สำคัญดังนี้

- เพื่อรับทราบความรู้สึกและปฏิกิริยาของผู้เข้ารับการอบรม รวมทั้งความคิดเห็นต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการอบรมในวันต่อ ๆ ไป
- เพื่อศึกษาถึงเทคนิควิธีการในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพ

1.3 แบบประเมินผลการอบรม มีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ เติมข้อความให้สมบูรณ์ และคำถามเปิดให้ตอบอย่างเสรี แบบประเมินผลนี้ใช้ในตอนท้ายของการอบรม เพื่อจุดประสงค์ดังนี้

- เพื่อประเมินผลการอบรมแต่ละครั้ง

- เพื่อศึกษาถึงเทคนิควิธีการในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพ

- เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดกลุ่ม 3 แบบ คือ แบบ Homogeneous, Heterogeneous และ Mixed

1.4 แบบสอบถามเพื่อติดตามผลการอบรม มีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ เติมข้อความสมบูรณ์ และคำถามเปิดให้ตอบอย่างเสรี ผู้ได้รับการอบรมจะได้รับแบบสอบถามนี้ ภายหลังจากจบการอบรมไปแล้ว 3 และ 6 เดือน การส่งแบบสอบถามไปให้ผู้ได้รับการอบรมตอบนี้ ก็เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อศึกษาถึงการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้และทัศนคติของผู้ได้รับการอบรมที่มีต่อการอบรมหลังจากจบการอบรมไปแล้ว 3-6 เดือน รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ

- เพื่อศึกษาถึงเทคนิควิธีการในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์ และการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพ

- เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดกลุ่ม 3 แบบ

1.5 แบบสอบถามวิทยากรนำกลุ่ม มีลักษณะเป็นคำถามแบบให้เลือกตอบ เติมข้อความให้สมบูรณ์ และคำถามเปิดให้ตอบอย่างเสรี วิทยากรจะต้องตอบแบบสอบถามนี้ทุกครั้งหลังจากจบการอบรม เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

- เพื่อรับทราบความรู้สึกและปฏิกิริยาของวิทยากรรวมทั้งความคิดเห็นต่างๆ เพื่อนำมาใช้ในการปรับปรุงการอบรมในครั้งต่อ ๆ ไป

- เพื่อศึกษาถึงเทคนิควิธีการในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพ

- เพื่อศึกษาถึงลักษณะการจัดกลุ่ม 3 แบบ

2. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

2.1 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาหาประสิทธิภาพของการอบรม หลังจากจบการอบรม และหลังจากจบการอบรมแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน ใช้วิธีเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยจากแบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลระหว่างก่อนและหลังการอบรม ระหว่างหลังการอบรมและหลังการอบรมแล้ว 3 เดือน และระหว่างหลังการอบรม และหลังการอบรมแล้ว 6 เดือนของแต่ละกลุ่ม โดยการทดสอบค่า t

2.2 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติที่เด่นชัดของผู้ที่ได้รับการอบรมแต่ละกลุ่ม ใช้วิธีเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยรายชื่อของแบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลแล้วหาข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นสูงเป็น 3 อันดับแรกของแต่ละกลุ่ม แล้วจึงนำข้อที่ติดอันดับของแต่ละกลุ่มมาหาความถี่ ข้อที่ได้ความถี่สูงถือเป็นข้อที่แสดงถึงพัฒนาการที่เด่นชัดที่สุดของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 กลุ่ม

2.3 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ได้รับการอบรม และ วิทยากร ในส่วนที่ให้เลือกคำตอบนั้น ใช้วิธีคำนวณหาร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ และในส่วนที่เปิดให้ตอบอย่างเสรีใช้วิธีรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่าง ๆ เข้าเป็นหมวดหมู่ และเสนอผลในรูปของความเรียง

2.4 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อศึกษาถึงการนำความรู้ที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และทัศนคติของผู้ที่ได้รับการอบรมที่มีต่อการอบรมหลังจากจบการอบรมไปแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน ใช้วิธีการคำนวณหาค่าร้อยละของจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในแต่ละข้อ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการประเมินหลังจากจบการอบรม 3 เดือน และ 6 เดือน มาเปรียบเทียบกันและสรุปผลออกมา

3. สรุปผลการวิจัย

3.1 ผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการอบรม

3.1.1 จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลระหว่างก่อนการอบรม และหลังการอบรม ของกลุ่มตัวอย่าง 9 กลุ่ม ปรากฏว่าทุก

กลุ่มมีคะแนนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลหลังการอบรมสูงขึ้นกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญ ที่ระดับ .01 แสดงว่า การฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ที่มีประสิทธิภาพช่วยพัฒนาทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลของผู้เข้ารับการอบรมให้สูงขึ้น ตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.1.2 จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลระหว่างหลังการอบรม และหลังการอบรมแล้ว 3 เดือน ของกลุ่มตัวอย่าง 9 กลุ่ม ปรากฏว่ากลุ่มตัวอย่าง 8 กลุ่มใน 9 กลุ่ม มีคะแนนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แสดงว่า แม้ว่าเวลาจะผ่านไปหลังจากการอบรมแล้ว 3 เดือนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 8 กลุ่มนี้ยังคงระดับเดิมอยู่เช่นเดียวกับตอนที่จบการอบรมใหม่ ๆ ซึ่งนับว่าไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ส่วนอีก 1 กลุ่ม ใน 8 กลุ่ม คือกลุ่มที่ 6 ซึ่งเป็นกลุ่มแบบ Mixed group นั้น มีคะแนนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลลดลงจากตอนจบการอบรมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 เช่นนี้ นับว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.1.3 จากการเปรียบเทียบคะแนนจากแบบวัดทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลระหว่าง หลังการอบรม และหลังการอบรมแล้ว 6 เดือนของกลุ่มตัวอย่าง 9 กลุ่ม ปรากฏว่าทุกกลุ่มมีคะแนนพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 แสดงว่า แม้ว่าเวลาจะผ่านไปหลังจากจบการอบรมแล้ว 6 เดือนก็ตามพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 9 กลุ่มนี้ ยังคงระดับเดิมอยู่ เช่นเดียวกับตอนที่จบการอบรมใหม่ ๆ เช่นนี้นับว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3.2 ผลการวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติที่เด่นชัดของผู้เข้ารับการอบรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า พัฒนาการที่เด่นชัดของตัวอย่างประชากรเป็นไปในด้านการช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถเปิดเผยตนเอง ยอมรับตนเอง และยอมรับตนเองโดยรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับตนเองได้มากขึ้น และพบว่าหลังจากการอบรมผ่านไปแล้ว 3-6 เดือน ผู้เข้ารับการอบรมได้มีการพัฒนาตนเองในด้านความเชื่อมั่นในตนเองเพิ่มขึ้นอีก 1 ด้าน

3.3 ผลการวิจัยเกี่ยวกับการนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ และทัศนคติของผู้ได้รับการอบรมต่อการอบรม หลังจากจบการอบรมไปแล้ว

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ปรากฏผลว่า หลังจากการอบรมแล้ว 3 เดือนและ 6 เดือน

3.3.1 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ ประมาณร้อยละ 56-58 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้โดยทั่ว ๆ ไปได้ประมาณ 50-75%

3.3.2 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 53 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ประมาณ 50-75%

3.3.3 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 47-48 สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมไปประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนได้ประมาณ 50-75%

3.3.4 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 43-50 เห็นว่าการอบรมที่ได้รับให้ประโยชน์อยู่ในระดับค่อนข้างมาก

3.3.5 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 93-97 ยังมีความต้องการที่จะเข้ารับการอบรมในทำนองเดียวกันนี้อีก และผู้เข้ารับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณ 42-45% แสดงความต้องการในระดับมาก

3.3.6 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 71-75 แสดงความประสงค์จะเข้ารับการอบรมในกลุ่มแบบ Heterogeneous group

3.3.7 ผู้ได้รับการอบรมส่วนใหญ่ประมาณร้อยละ 94-98 แสดงความรู้สึกรว่า ได้รับประโยชน์จากการอบรมทั้งขณะที่รับการอบรมและหลังจากจบการอบรมแล้ว

3.4 ผลการวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ได้รับการอบรมและวิทยากร

จากแบบประเมินผลการอบรม ซึ่งผู้เข้ารับการอบรมได้ทำหลังจากจบการอบรม และจากแบบสอบถามติดตามผลการอบรม 3 เดือนและ 6 เดือนหลังการอบรม ผู้ได้

รับการอบรมได้แสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะต่าง ๆ มากมาย ซึ่งช่วยให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่อง เทคนิค วิธีการในการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้ให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งได้ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะการจัดกลุ่มแบบต่าง ๆ ด้วย ในที่นี้จึงจะสรุปผลแยกเป็น 2 หัวข้อดังนี้

3.4.1 สรุปข้อมูลที่ได้เกี่ยวกับ เทคนิค วิธีการ และการจัดการฝึกอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้

- ในเรื่องของการจัดโปรแกรมการอบรมนั้น ส่วนใหญ่เสนอแนะให้เพิ่มเวลาให้มากขึ้น และลดกิจกรรมในวันแรก ๆ ให้น้อยลง สถานที่อบรมควรให้เหมาะสม ควรมีห้องให้เพียงพอ และไม่ร้อนจนเกินไป และเวลาจัดการอบรมควรให้เหมาะสมไม่ควรตรงกับวันหยุด

ในเรื่องของการจัดกิจกรรมในการอบรมนั้น ส่วนใหญ่เสนอให้จัดให้มีให้มากขึ้น และควรเลือกสรรกิจกรรมที่ทำทลายความคิดให้เหมาะกับระดับของผู้เข้ารับการอบรม และอยากให้เพิ่มกิจกรรมเกี่ยวกับการแก้ปัญหา ความมีน้ำใจ การเสียสละ รวมทั้งตัวอย่างเกี่ยวกับการนำไปใช้สอนเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ให้มากขึ้น

- ในเรื่องของสมาชิกกลุ่มนั้น ส่วนใหญ่อยากให้กลุ่มเล็กลง และอยากมีโอกาสเลือกกลุ่มเองบ้างในบางกิจกรรม สมาชิกกลุ่มอยากให้ต่างอาชีพต่างวัยกัน เพราะจะได้ประสบการณ์กว้างขึ้น

- ในเรื่องของวิทยากร ส่วนใหญ่ เสนอแนะให้จัดให้มีวิทยากรทั้งชายและหญิงจำนวนเท่า ๆ กัน และอยากให้ปรับปรุงการออกคำสั่งให้ชัดเจนขึ้นและให้สามารถจำชื่อสมาชิกให้ได้ รวมทั้งให้พยายามสังสรรค์กับสมาชิกให้มากกว่าที่เป็นอยู่ และอยากให้มีการฝึกวิทยากรทางค่านิยมให้มากขึ้น

- ในเรื่องทั่ว ๆ ไป ส่วนใหญ่เสนอแนะให้เผยแพร่วิชาการนี้ แก่ครู อาจารย์ โดยทั่ว ๆ ไป โดยเฉพาะกับผู้บริหารระดับต่าง ๆ และหน่วยงานที่มีปัญหา มาก ๆ

รวมไปถึงนักเรียนวัยรุ่น และกับเด็กตั้งแต่ระดับชั้นอนุบาลขึ้นไป รวมทั้งกับวงการอื่น ๆ เช่น เจ้าหน้าที่รัฐบาลและเอกชนระดับผู้บริหารและบุคคลระดับชาวบ้าน เช่น ชาวไร่ ชาวนา กรรมกร เป็นต้น และอยากให้มีการจัดตั้งศูนย์ประสานงาน เพื่อทำหน้าที่ค้นคว้าปรับปรุง และเผยแพร่วิชาการทางด้านนี้ รวมทั้งจัดพิมพ์เอกสารคู่มือการจัดกิจกรรม ตำรา และผลงานการวิจัยแจกสมาชิกด้วย นอกจากนี้ยังมีการเสนอให้บรรจุวิชานี้เข้าสอนในหลักสูตรของ นักเรียนนักศึกษาทั่วไป โดยเฉพาะหลักสูตรฝึกหัดครู และขอให้มีการจัดอบรมทำนองเช่นปี ละครั้ง เพื่อช่วยกระตุ้นให้สมาชิกตื่นตัวอยู่เสมอ

3.4.2. สรุปข้อมูลที่ได้ในเรื่องของลักษณะของการจัดกลุ่ม 3 แบบ ในการอบรมกลุ่มสัมพันธ์และการรับรู้

จากข้อมูลที่ได้ ปรากฏว่า วิทยาการส่วนใหญ่ชอบที่จะนำกลุ่มแบบ Heterogeneous มากกว่ากลุ่มแบบอื่น ๆ เพราะบรรยากาศสนุกสนาน และทำได้ง่ายกว่ากลุ่มแบบอื่น รวมทั้งสมาชิกกลุ่มสามารถเปิดเผยตนเองได้ง่ายและมากกว่ากลุ่มแบบอื่นด้วย ส่วนกลุ่มแบบ Homogeneous ในความเห็นของวิทยาการส่วนใหญ่ ทำได้ยากกว่ากลุ่มแบบอื่น ๆ เพราะสมาชิกใกล้ชิดกันมาก จึงเกิดความรู้สึกไว้วางใจที่จะเปิดเผยตนเองและความรู้สึกที่แท้จริงของตนน้อย แต่กลุ่มแบบนี้จัดได้ง่ายและสะดวกกว่าแบบอื่น ๆ เพราะไม่ต้องยุ่งยากในเรื่องการประสานงาน สำหรับกลุ่มแบบ Mixed นั้น จัดได้ยากที่สุด เพราะมีปัญหาในเรื่องการประสานงาน และเวลาที่จะจัดการอบรม อย่างไรก็ตาม จากผลการวิจัยพบว่า ไม่ว่าจะจัดกลุ่มแบบใด การอบรมที่จัดขึ้นมีประสิทธิภาพช่วยให้ผู้เข้ารับการอบรมมีพัฒนาการทางทักษะและทัศนคติส่วนบุคคลสูงขึ้นทั้งสิ้น และถึงแม้ว่าจะจบการอบรมไปแล้ว 3 เดือน และ 6 เดือน ผู้ได้รับการอบรมยังสามารถคงความรู้ความเข้าใจที่ได้รับจากการอบรมไว้ได้

ทางด้านผู้เข้ารับการอบรมนั้น ปรากฏว่า ส่วนใหญ่ ชอบและแสดงความจำนงต้องการเข้ากลุ่มแบบ Heterogeneous มากกว่ากลุ่มแบบอื่น เพราะสนุก และได้รับประโยชน์มาก สำหรับผู้ที่เคยเข้ากลุ่มแบบ Heterogeneous แล้ว มักจะแสดงความจำนงอยากให้จัดการอบรมขึ้นอีกครั้งหนึ่งกับบุคคลในสถาบันของตน โดยให้จัดกลุ่มเป็นแบบ Homogeneous